transformarea în normă a ceea ce nu e, pentru moment, decât normal. Se răpeşte astfel posibilitatea invenţiei în cultură şi posibilitatea de a îndrepta ceea ce ar putea constitui un rău în structura psihologică a naţiunii. Mai ales când istoria pe care o precipită nu e, în sine, prea fericită!

Riscul există, evident. Dar el pleacă de la o concepţie pedagogică a naţiunilor, în care acestea sunt comparate cu nişte fiinţe neisprăvite, educabile. Părerea noastră este că portretul moral al naţiunilor, felul în care răsfrâng, fiecare, chipul lui Dumnezeu, nu este pasibil de aceleaşi aprecieri morale ca indivizi. Dar, chiar dacă ar fi aşa, încercarea de a discerne un atare profil spiritual nu strică. Pentru că, deşi ereditarea spirituală, ca şi cea biologică, e uneori produsul unei tragice fatalităţi, nu e mai puţin adevărat că numai cunoscând această fatalitate, în rădăcinile ei, poţi judeca în ce măsură este mutabilă şi întru cât se pot smulge din suflet urmările ei, fără pierderea înseşi a fiinţei. E aci o perspectivă la care amatorii de noutate exclusivă în culturi nu par a fi reflectat îndeajuns.

În afară de aceasta, mai pledează pentru înlăturarea temerilor care ar voi să ne împiedice